

Міністерство культури та інформаційної політики України

*Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти*

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 1
від «18» лютого 2022 р.

**Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«ДЕКОРАТИВНИЙ ЖИВОПИС»
середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти
з декоративного мистецтва початкового професійного спрямування,
класи декоративного мистецтва**

**Київ
2022**

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «ДЕКОРАТИВНИЙ ЖИВОПИС» середнього (базового) підрівня з декоративного мистецтва початкового професійного спрямування, класи декоративного мистецтва. Київ, 2022. 24 с.

Укладачі: **Кручиніна Є. І.**, викладач, директор Дитячої художньої школи м. Миколаєва, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, заслужений діяч мистецтв України, *координатор групи*;
Коломийчук М. В., викладач Львівського фахового коледжу декоративного і ужиткового мистецтва ім. І. Труша, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, член Національної спілки художників України;
Лук'яненко Л. М., викладач, директор Петриківської дитячої художньої школи ім. Т. Я. Пати, спеціаліст вищої категорії, старший викладач;
Шляхова А. В., викладач художнього відділення Дитячої музичної школи № 5 ім. М. А. Римського-Корсакова (м. Харків), спеціаліст вищої категорії.

Рецензенти: **Балагурак Х. Т.**, викладач, завідувач циклової комісії фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін Косівського фахового коледжу прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, член Національної спілки художників України;
Лєвшакова О. В., викладач Художньої школи № 1 імені Олександра Васякіна (м. Кривий Ріг), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України;
Полупан О. В., викладач малюнку та живопису, директор Самчиківської художньої школи традиційного народного декоративно-прикладного мистецтва, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, стипендіат Президентської стипендії для молодих майстрів народного мистецтва (2021).

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «**Декоративний живопис**» (далі – типова навчальна програма) розроблена з урахуванням вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Типовою освітньою програмою середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з декоративного мистецтва початкового професійного спрямування (наказ Міністерства культури України від 23.07.2019 № 562), містить загальний нормативний зміст, обсяг та нормативні результати навчання учнів живопису, а також окреслює рекомендовані підходи до планування й організації освітнього процесу в класах декоративного мистецтва. Нормативний зміст навчання за типовою навчальною програмою базується на образотворчій та декоративній спадщині різних епох, традиціях і сучасних досягненнях національної та світової художніх шкіл.

Типова навчальна програма може бути основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни «**Декоративний живопис**». У робочій навчальній програмі, розробленій на основі цієї типової навчальної програми, викладач деталізує, конкретизує та адаптує нормативний зміст дисципліни, передбачений типовою навчальною програмою, відповідно до місцевих умов і потреб учня/учениці, визначає організаційні форми проведення та види навчальних занять, комплекс художньо-педагогічних технологій та методів викладання, необхідне методичне забезпечення, форми та засоби контролю якості знань учнів з урахуванням індивідуального підходу. Також викладач може реалізувати власний алгоритм викладання шляхом перерозподілу кількості годин для опанування нормативного змісту навчання за модулями, уточнення додаткових обсягів навчального матеріалу та результатів навчання понад визначені типовою навчальною програмою.

Мета вивчення дисципліни орієнтована на: набуття базових навичок виконання декоративних площинних композицій в кольорі, опанування живописних технік; формування художнього смаку та розвиток творчого мислення; мотивацію подальшого навчання на поглибленому підрівні початкової мистецької освіти або подальшого здобуття мистецької освіти професійного спрямування в закладах фахової передвищої освіти.

Освітній процес з навчальної дисципліни «**Декоративний живопис**» здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Основною формою занять є *груповий урок*.

Навчання проводиться за *модулями*. Кожен модуль передбачає формування певної частини компетентностей, що стають основою для подальшого навчання та досягнення нормативних навчальних результатів після завершення опанування типової навчальної програми.

Опанування нормативного змісту навчання за типовою навчальною програмою розраховано на мінімальну нормативну кількість навчальних тижнів – 35 тижнів на рік (без урахування канікулярних періодів) та на мінімальний нормативний обсяг часу на опанування програми, що становить для 1 – 5 років навчання – 70 год. на рік (2 год. на тиждень).

З метою реалізації індивідуального підходу до кожного/кожної учня/учениці та відповідно до принципів модульної системи навчання в робочій навчальній програмі **загальну кількість навчальних годин** рекомендовано розподіляти на розсуд викладача на:

- поглиблення та вдосконалення набутих навичок та вмінь учнів або збільшення часу на вивчення окремих модулів у зв'язку з індивідуальною потребою учня/учениці;
- повторення/закріплення пройденого матеріалу;
- підготовку до контрольних заходів та/або публічних заходів;
- планування та проведення інших форм роботи (відвідування культурно-мистецьких заходів, пов'язаних зі змістом мистецької освіти тощо);
- відпрацювання нормативного змісту навчання через непередбачувані обставини (карантин, хвороба учня/учениці тощо).

Для моніторингу рівня навчальних досягнень учнів застосовуються форми **поточного** та **підсумкового** контролю.

Поточний контроль здійснюється: під час навчальних занять (*поурочний контроль*); за підсумками кожного модуля (*модульний контроль*). Поточний контроль може здійснюватися у формі контрольних уроків, переглядів. Конкретні форми поточного (поурочного, модульного) контролю визначаються викладачем відповідно до робочої навчальної програми.

Підсумковий річний контроль здійснюється після завершення кожного року навчання у формі *річного контрольного перегляду живописних робіт останнього модуля*, що включає результати навчання за типовою навчальною програмою.

Наприкінці п'ятого року навчання проводиться **підсумковий контроль за результатами опанування типової навчальної програми** у формі **комплексного перегляду підсумкових робіт** з композиції, декоративного живопису, рисунку, формотворення та роботи в матеріалі.

Визначення рівня досягнення учнями результатів навчання середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти передбачає оцінювання через виставлення балів (оцінок) у цифровому (числовому) виразі за поділом на 4 рівні: початковий (1 – 3 бали), середній (4 – 6 балів), достатній (7 – 9 балів), високий (10 – 12 балів). Метою оцінювання є визначення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом, визначеним цією типовою навчальною програмою на кожному з етапів навчання (*Додаток*).

НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ, ОБСЯГ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Перший рік навчання. Завдання: набуття базових навичок роботи гуашшю; ознайомлення з основами кольорознавства (зокрема, принципами утворення похідних кольорів та відтінків, особливостями відтворення локального кольору об'єкта).

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 1. Гуаш – основна фарба декоративного живопису		12	
1.1. Організація робочого простору	<p>Меблі та приладдя, необхідні для роботи з гуашшю: мольберт, планшет, два стільця (для учня та матеріалів), освітлення (природне, штучне та змішане).</p> <p>Правила роботи з художнім приладдям: фарбами, пензлями, палітрою.</p>	2	<p>Вміє правильно організувати робочий простір.</p> <p>Знає та дотримується основних правил роботи з художнім приладдям.</p>
1.2. Прийоми роботи з гуашшю	<p>Художні властивості гуаші.</p> <p>Приєм розтяжки (градації обраного кольору за допомогою поступового додавання іншого кольору).</p> <p>Створення площинно-силуетного зображення на основі реалістичної форми.</p> <p>Членування великої форми на малі геометричні форми.</p> <p>Навчально-творча композиція (наприклад, на тему «Метелик», «Риба» тощо).</p> <p>Художні матеріали та інструменти: папір А3, пензлі круглі та плоскі різні за номерами, гуаш.</p> <p>Приєм живопису мазками (створення</p>	10	<p>Знає та описує властивості гуаші.</p> <p>Використовує вивчені прийоми роботи з гуашшю.</p>

	<p>форми накладанням мазків різних кольорових відтінків).</p> <p>Організація фону.</p> <p>Створення умовного простору простими засобами: лініями, плямами, мазками.</p> <p>Навчально-творча композиція (наприклад, на тему «Птах на дереві», «Кіт на подвір'ї» тощо).</p> <p>Художні матеріали та інструменти: папір А3, пензлі круглі та плоскі різні за номерами, гуаш.</p>		
Модуль2. Основні та похідні кольори		20	
2.1. Кольоровий спектр	<p>Сім кольорів спектру.</p> <p>Створення композиції з простих геометричних форм.</p> <p>Навчально-творча робота на опрацювання спектральних кольорів (наприклад, на тему «Місто-веселка» тощо).</p> <p>Художні матеріали та інструменти: папір А3, пензлі круглі та плоскі різні за номерами, гуаш.</p>	4	Застосовує кольори спектру в декоративній композиції.
2.2. Тріада основних кольорів	<p>Колірне коло Й. Іттена.</p> <p>Членування створеної форми одним з вивчених прийомів роботи гуашшю.</p> <p>Навчально-творча робота на опрацювання тріади кольорів (наприклад, «Жар-птиця», «Диво-риба», «Лісовий струмок» тощо).</p> <p>Художні матеріали та інструменти: папір А2, пензлі круглі та плоскі різні за номерами, гуаш.</p>	6	<p>Називає тріаду колірного кола Й. Іттена.</p> <p>Уміє поєднати в одній живописній композиції кольори тріади.</p>
2.3. Похідні кольори	<p>Правила утворення похідних кольорів (механічне змішування).</p> <p>Навчально-творча робота на утворення первинних похідних</p>	10	<p>Розрізняє основні та похідні кольори.</p> <p>Уміє змішувати основні кольори, отримуючи похідні різних відтінків.</p>

	<p>кольорів (1 етап) та їх відтінків (2 етап). Художні матеріали та інструменти: папір А3, пензлі круглі та плоскі різні за номерами, гуаш. Створення живописного зображення на основі поєднання основних і похідних кольорів та їхніх відтінків. Навчально-творча робота з <u>натури</u>¹ на поєднання основних та похідних кольорів (наприклад, на тему «Осінній букет», «Ранок за вікном» тощо). Художні матеріали та інструменти: папір А2, пензлі круглі та плоскі різні за номерами, гуаш.</p>		<p>Поєднує в одній композиції основні і похідні кольори та їхні відтінки.</p>
<p>Модуль 3. Теплі та холодні кольори</p>	<p>Передача кольором емоцій та почуттів: – позитивних (веселі, приємні, свіжі, бадьорі тощо); – негативних (сумні, в'ялі, трагічні, напружені, нудні тощо). Навчально-творчі роботи (2 пейзажі) за <u>спостереженням або з <u>натури</u></u>: 1) у теплій гамі, наприклад, на тему «Яскрава осінь» тощо; 2) у холодній гамі, наприклад, на тему «Похмуре місто» тощо. Художні матеріали та інструменти: папір А2, пензлі круглі та плоскі різні за номерами, гуаш.</p>	<p>10</p>	<p>Розрізняє теплі та холодні кольори.</p> <p>Застосовує теплі та холодні колірні гами для відтворення відповідних емоцій та почуттів.</p>
<p>Модуль 4. Хроматичні та ахроматичні кольори</p>		<p>18</p>	

¹ Тут та далі в тексті підкреслено ключові моменти виконання роботи.

	<p>чорного кольору. Художні матеріали та інструменти: <i>папір А3, широкі пензлі, круглі пензлі, гуаш.</i></p> <p>Навчально-творча пейзажна композиція із додаванням чорного (наприклад, на тему «Сутінки» тощо). Художні матеріали та інструменти: <i>папір А2, широкі пензлі, круглі пензлі, гуаш.</i></p>		<p>Поєднує хроматичні та ахроматичні кольори в декоративній композиції.</p>
<p>Модуль 5. Локальний колір</p>	<p>Зміна сприйняття насиченості локального кольору об'єкта залежно від забарвлення фону (тепле/холодне, тонально співпадає/протилежне). Визначення плановості/глибини зображення з урахуванням співвідношень кольорів об'єкта та фону (теплі на теплому – залишаються на рівні фону, теплі на холодному – виступають вперед).</p> <p>Навчально-творчий натюрморт з <u>натюри</u> на відтворення локального кольору об'єкта з урахуванням забарвленості фону (наприклад, «Святковий», «Натюрморт з іграшками» тощо). Художні матеріали та інструменти: <i>папір А2/А1, широкі пензлі, круглі пензлі, гуаш.</i></p>	<p>10</p>	<p>Правильно відтворює локальний колір декоративного об'єкта на запропонованому фоні за допомогою вивчених технік гуаші.</p>
<p>Всього годин у навчальному році:</p>		<p>70</p>	

Під час виконання програми підсумкового річного контролю учень/учениця:

володіє вивченими прийомами техніки гуаші (зокрема, «розтяжка» та письмо мазками);

розрізняє основні та похідні кольори, вміє утворити їх відтінки;

відтворює локальний колір простих предметів та природних форм на декоративній площині.

Другий рік навчання. Завдання: вивчення законів кольорових та тональних контрастів; набуття навичок утворення живописних фактур та стилізації натури (природні форми, натюрморт).

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 6. Кольорові та тональні контрасти		40	
6.1. Контраст холодних та теплих кольорів	<p>Поєднання теплих і холодних кольорів.</p> <p>Навчально-творча робота на відтворення контрасту холодних та теплих кольорів виконується в 2 етапи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – формальне поєднання (наприклад, на тему «Килимок», на тонованому фоні якого розташовані геометричні форми контрастного кольору); – тематична композиція (наприклад, на тему «Кіт на килимку», на якій фігура кота має бути контрастною за теплотою до фону килимка). <p>Художні матеріали та інструменти: папір А2 тонований теплого або холодного кольору, широкі пензлі, круглі пензлі, гуаш.</p>	10	Відтворює кольорові теплі/холодні контрасти.
6.2. Теплі і холодні відтінки кольорів	<p>Змішування кольорів для отримання теплих та холодних відтінків.</p> <p>Навчальна творча робота на отримання розтяжки спектрального кольору в бік холодного та теплого відтінків (спектральний колір за вибором учнів, розтяжка до 20 відтінків).</p> <p>Художні матеріали та інструменти: широкі пензлі, круглі пензлі, гуаш, папір А3.</p>	10	Утворює розтяжку спектральних кольорів у бік холодних та теплих відтінків.

	<p>Створення художнього образу на основі одного спектрального кольору.</p> <p>Навчально-творча живописна композиція на створення художнього образу (наприклад, на тему «Крижані квіти», «Голубі мушлі», «Соняшники» тощо; 25-30 відтінків обраного кольору).</p> <p>Художні матеріали та інструменти: папір А3, широкі пензлі, круглі пензлі, гуаш.</p>		<p>Використовує теплі/холодні відтінки одного спектрального кольору в декоративній живописній композиції.</p>
<p>6.3. Взаємодія зеленого кольору з теплими та холодними кольорами</p>	<p>Зміна нейтральності зеленого кольору в залежності від колірного оточення.</p> <p>Навчально-творча робота на отримання великої кількості теплих та холодних відтінків зеленого кольору (наприклад, на тему «Кактуси», «Коники-стрибунці» тощо).</p> <p>Художні матеріали та інструменти: папір А2, широкі пензлі, круглі пензлі, гуаш.</p>	6	<p>Відтворює розмаїття зеленого кольору в декоративній живописній композиції.</p>
<p>6.4. Контраст доповнюючих кольорів</p>	<p>Утворення контрастних пар первинних доповнюючих кольорів.</p> <p>Навчально-творча живописна композиція на основі контрасту доповнюючих кольорів (наприклад, на тему «Фантастична рослина», «Диво-квітка» тощо, доповнюючі кольори за вибором учнів).</p> <p>Художні матеріали та інструменти: папір А3, широкі пензлі, круглі пензлі, гуаш.</p>	6	<p>Застосовує контраст доповнюючих кольорів у декоративному живописі.</p>
<p>6.5. Контраст світлого та темного</p>	<p>Насиченість тональних контрастів (взаємодія спектральних кольорів з ахроматичними кольорами).</p>	8	

	<p>Підсилення образно-емоційного сприйняття кольору залежно від його висвітлення та затемнення.</p> <p>Навчально-творча робота на відтворення тонального контрасту спектральних кольорів виконується в 2 етапи:</p> <p>– формальна композиція (розтяжка на 7-10 тональних відтінків; спектральний колір за вибором учнів);</p> <p>– тематична композиція з <u>натури</u> (наприклад, на тему «Натюрморт на вікні», в якій використовується 15-20 тональних відтінків; спектральний колір за вибором учнів).</p> <p>Художні матеріали та інструменти: <i>папір А3, широкі пензлі, круглі пензлі, гуаш.</i></p>		<p>Утворює контраст світлого і темного на основі одного спектрального кольору.</p> <p>Відтворює образно-емоційний стан натури за допомогою тонального контрасту спектральних кольорів.</p>
<p>Модуль 7. Контраст живописних фактур</p>	<p>Фактура як спосіб нанесення фарби на площину (на прикладі творів сучасних українських художників І. Марчука, В. Зарецького та ін.).</p> <p>Технічні прийоми побудови фактури в декоративному живописі (мазки мастихіном, об'ємний мазок пензлем, прошкрябування шару гуаші зворотною стороною пензля).</p> <p>Навчально-творчі роботи (4 роботи) на утворення живописних фактур мастихіном:</p> <p>1 – однією світлою фарбою;</p> <p>2 – однією темною фарбою;</p> <p>3 – одним спектральним</p>	<p>16</p>	<p>Розрізняє вивчені технічні прийоми побудови живописних фактур.</p>

	<p><i>та білим кольорами; 4 – одним спектральним та чорним кольорами.</i> Художні матеріали та інструменти: <i>папір А4 (4 аркуші), мастихін, гуаш.</i></p> <p><i>Навчально-творчі роботи(2 роботи) на утворення живописних фактур проіскрябуванням вологої кольорової плями гуаші.</i> Художні матеріали та інструменти: <i>папір А4 (2 аркуша), виделка, гребінець, сухий жорсткий пензель, гуаш.</i></p> <p><i>Навчально-творчий тематичний натюрморт на основі <u>натури</u> на опрацювання живописних фактур (наприклад, «Новорічні прикраси», «Святковий» тощо).</i> Художні матеріали та інструменти: <i>папір А2, пласкі та круглі пензлі, палітра, гуаш.</i></p>		<p>Утворює живописні фактури вивченими технічними прийомами.</p>
<p>Модуль 8. Стилізація мотивів природи</p>	<p>Принципи стилізації (геометризація, декоративність, спрощення та узагальнення). Декоративні колірні співвідношення, спрощення та узагальнення образів тварин у творах української художниці Марії Приймаченко. <i>Навчально-творча робота на копіювання однофігурної композиції Марії Приймаченко із зображенням тварин (твір за вибором викладача).</i></p>	<p>14</p>	<p>Називає принципи стилізації мотивів природи.</p> <p>Описує вивчені роботи М. Приймаченко.</p> <p>Уміє скопіювати запропонований твір М. Приймаченко (однофігурна композиція).</p>

	Художні матеріали та інструменти: <i>папір А2, плоскі та круглі пензлі, палітра, гуаш.</i> <i>Навчально-творча робота за уявою на стилізацію птаха або тварини (за вибором учнів) із застосуванням живописних фактур (наприклад, «Чарівний птах», «Казкові звіри» тощо).</i> Художні матеріали та інструменти: <i>папір А2, плоскі та круглі пензлі, палітра, гуаш.</i>		Відтворює стилізовані образи тварин та птахів.
Всього годин у навчальному році:		70	

Під час виконання програми підсумкового річного контролю учень/учениця:

застосовує кольорові та тональні контрасти;

утворює живописні фактури для підсилення декоративного ефекту форми та кольору;

створює власні декоративні стилізовані образи.

Третій рік навчання. Завдання: вивчення засобів художньої виразності для створення двомірного декоративного простору в натюрморті та пейзажі; набуття навичок застосування художніх та творчих стилів.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 9. Двомірний декоративний простір		44	
9.1. Створення художнього образу пейзажу	Реальне та умовне сприйняття природи (простору). Відмінності в зображенні декоративного та академічного пейзажів. Тонально-колірний контраст у декоративному двоплановому зображенні (на прикладі натюрморту на підвіконні).	20	Розрізняє та називає характерні відмінності між декоративним та академічним пейзажами.

	<p>Навчально-творчий натюрморт з натури із введенням композиційного фону за уявою (пейзажу за вікном). Художні матеріали та інструменти: <i>папір А2, гуаш, палітра, пензлі.</i></p> <p>Контраст теплих і холодних кольорів у створенні двомірного простору. Передача глибини на основі горизонтальної ритмічної побудови площини та контрасту теплих і холодних кольорів.</p> <p>Навчально-творча робота на створення ефектів глибини за уявою (наприклад, на тему «Старе місто», «Мости» тощо). Художні матеріали та інструменти: <i>папір А2, гуаш, пензлі.</i></p>		<p>Використовує контраст світлого і темного кольорів для створення двомірного декоративного простору.</p> <p>Застосовує в пейзажі контраст теплих і холодних кольорів для створення двомірного простору.</p>
<p>9.2. Пряма та зворотна перспективи</p>	<p>Види перспективи (лінійна пряма, лінійна зворотна, кольорова, повітряна тощо). Правила побудови лінійної прямої перспективи (лінія горизонту, точка сходження, ракурс). Ознайомлення з творами художників епохи Відродження (С. Ботічеллі, Леонардо да Вінчі та ін.). Досягнення психологічного ефекту глибини за допомогою лінійної зворотної перспективи (на прикладі творів Джотто та ін.). Навчально-творчий натюрморт на відтворення зворотної</p>	<p>12</p>	<p>Знає та називає вивчені види перспективи.</p> <p>Описує правила прямої лінійної перспективи на прикладах вивчених творів художників епохи Відродження.</p> <p>Вміє відтворити зворотну перспективу у власній живописній роботі.</p>

	<p>перспективи на фоні композиційного пейзажу (наприклад, «Рибальський натюрморт», «Стіл художника», «Старі речі» тощо). Художні матеріали та інструменти: <i>папір А2, гуаш, пензлі.</i></p>		
<p>9.3. Формально-композиційні прийоми у відтворенні декоративного простору</p>	<p>Вертикальне та горизонтальне членування площини формату для створення образного пейзажу. Відповідність колірної гами пейзажному образу. Навчально-творчий пейзаж за <u>уявою</u> на <u>опрацювання композиційних прийомів</u> (наприклад, на тему «Сонячні далі», «Міський пейзаж» (по горизонталі), «Сходи», «Вечірні дахи» (по вертикалі) – варіант виконання за вибором учнів). Художні матеріали та інструменти: <i>папір А2, широкі пензлі, круглі пензлі, гуаш.</i></p>	12	<p>Створює декоративний пейзаж з вертикальною або горизонтальною побудовою площини. Обирає колористичну гаму відповідно до образу пейзажу.</p>
<p>Модуль 10. Декоративний натюрморт та його види</p>		26	
<p>10.1. Простір у художніх стилях натюрморту</p>	<p>Особливості засобів художньої виразності натюрморту в різних художніх стилях (наприкладі натюрмортів у стилях пуантилізм, кубізм, постімпресіонізм, фовізм тощо). Навчально-творчий натюрморт <u>на основі <u>натури</u> на <u>опрацювання вивчених художніх стилів</u></u> (стиль за вибором учнів). Художні матеріали та інструменти: <i>папір А2, широкі пензлі, круглі пензлі, гуаш.</i></p>	12	<p>Знає та описує особливості форми і кольору у вивчених натюрмортах різних художніх стилів.</p> <p>Створює декоративний живописний натюрморт в обраному художньому стилі.</p>

10.2. Натюрморт і творчий стиль художника	Ознайомлення з живописною технікою та творчою манерою виконання відомих світових та українських художників (П. Сезан, К. Петров-Водкін, І. Марчук та ін.). Навчально-творчий натюрморт за уявою на опрацювання живописної техніки обраного художника (техніка за вибором учнів). Художні матеріали та інструменти: <i>папір А2, широкі пензлі, круглі пензлі, гуаш.</i>	14	Розрізняє та описує живописні техніки вивчених художників. Створює декоративний натюрморт у вивченій живописній техніці.
Всього годин у навчальному році:		70	

Під час виконання програми підсумкового річного контролю учень/учениця:

передає двомірний простір на декоративній площині;

застосовує кольорові і тональні контрасти для створення декоративного пейзажу та натюрморту;

створює декоративні живописні роботи у вивчених художніх стилях та техніках.

Четвертий рік навчання. Завдання: вивчення прийомів передачі емоційного стану людини за допомогою колориту і живописних технік; ознайомлення зі стильовими та технічними особливостями творів портретного жанру; відтворення образу людини в декоративному портреті.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 11. Портрет в декоративном у живописі		26	
11.1. Портрет-голова	Класифікація портретів за різними ознаками (призначення, формат, техніка створення, кількість зображених тощо). Види портретів за призначенням (парадний, камерний, соціальний тощо). Типи портретів за	8	Розрізняє та називає вивчені види портретів.

	<p>форматом зображення (опліччя/голова/лице, погрудний, поясний, у повний зріст тощо). Основні пропорції побудови зображення голови людини та деталей її обличчя.</p> <p>Зображення голови та обличчя людини у поворотах/ракурсах 3/4 і профіль.</p> <p>Спрощення форми голови людини до конструкції.</p> <p>Правила побудови простого портрета:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розміщення голови на площині; – співвідношення мас зображення «голова» та «фон»; – поняття «місце для погляду» на фоні. <p>Навчально-творчі швидкі етюди над портретом однокласників з натури (2 етюди в різних положеннях голови однієї людини, величина зображення голови не більше натурального розміру натури).</p> <p>Художні матеріали та інструменти: <i>папір А3, гуаш, пензлі.</i></p>		<p>Дотримується правил побудови простого портрета.</p> <p>Уміє відтворити у швидкому етюді основні пропорції голови та обличчя людини у вивчених ракурсах.</p>
<p>11.2. Погрудний портрет</p>	<p>Характерні особливості декоративного портрета: стилізація (спрощення і узагальнення форм); трансформація (перетворення форми – округлення, витягування, зменшення/збільшення конкретних деталей, зміна пропорцій); свідомий відступ від дійсності на користь характеру моделі; площина зображення, відсутність перспективи; використання фактури, текстури, орнаментальності. Творчий стиль художників-</p>	<p>18</p>	<p>Описує вивчені характерні особливості декоративного портрета.</p>

	<p>портретистів (А. Модільяні, К. Малевич, М. Бойчук та ін.).</p> <p>Навчально-творча робота на створення погрудного портрета виконується у 2 етапи:</p> <p>1) копіювання погрудного портрета з репродукції картин відомих художників-портретистів (на вибір учнів);</p> <p>2) створення портрета однокласника/однокласниці в скопійованій стилістиці творчого методу художника.</p> <p>Художні матеріали та інструменти: папір А3, гуаш, пензлі.</p>		<p>Розрізняє творчу стилістику вивчених художників-портретистів.</p> <p>Відтворює стилістичні особливості творчого стилю вивчених художників у живописному декоративному портреті.</p>
Модуль 12. Відтворення внутрішнього світу людини в портреті		32	
12.1. Колірна символіка і художній образ в портреті	<p>Портрет в авангардному живописі (К. Малевич, П. Філонов, П. Пікассо та ін.).</p> <p>Відображення емоційного стану людини на основі одного домінуючого кольору та його відтінків.</p> <p>Навчально-творча робота на створення портрета з натури (наприклад, на тему «Сумний», «Веселий», «Замріяний» тощо).</p> <p>Художні матеріали та інструменти: папір А2, гуаш, пензлі.</p>	10	<p>Розрізняє та описує стилістичні і технічні прийоми вивчених художників авангардного живопису.</p> <p>Використовує відповідну колірну гамму для відтворення емоцій людини в декоративному портреті.</p>
12.2. Автопортрет	<p>Лаконізм форми і кольору в декоративній стилістиці автопортрета.</p> <p>Обмежена палітра кольорів (чорний, білий, червоний, жовтий).</p> <p>Навчально-творча робота на створення автопортрета на умовному фоні (наприклад, на тему «Автопортрет. Зимовий ранок», «Автопортрет з квітами»,</p>	12	<p>Застосовує тональні відношення для створення враження складності колориту в умовах обмеженої палітри.</p> <p>Створює автопортрет на відповідному умовному композиційному фоні.</p>

	«Автопортрет. Моє місто», «Автопортрет із свічкою» тощо). Художні матеріали та інструменти: <i>папір А2, гуаш, пензлі.</i>		
12.3. Портрет з оточенням	Декоративний простір в портреті. Портрети людей різних професій (з характерними предметами). Навчально-творча робота на створення портрета з оточенням (наприклад, на тему «Портрет художника», «В гримерці», «Портрет лялькаря» тощо). Художні матеріали та інструменти: <i>папір А2, гуаш, пензлі.</i>	10	Називає предмети, що асоціюються з представниками різних професій. Використовує в живописній роботі образну символіку речей натюрморту.
Модуль 13. Портрет з пейзажем	Емоційно-образний зв'язок портрета та пейзажу. Роль кольору в тематичному портреті. Навчально-творчий тематичний портрет на фоні композиції пейзажу (наприклад, на тему «Міфологічний образ», «Історичний образ», «Казковий образ» тощо). Художні матеріали та інструменти: <i>папір А2, гуаш, пензлі.</i>	12	Створює портрет людини на фоні пейзажу.
Всього годин у навчальному році:		70	

Під час виконання програми підсумкового річного контролю учень/учениця:

застосовує засоби живописної виразності (зокрема, колорит) у декоративному портреті;

уміє підкреслити характер людини та його емоційний стан елементами натюрморту та пейзажу;

відтворює вивчені стилістичні закономірності в портретному декоративному живописі.

П'ятий рік навчання. Завдання: зображення фігури людини у декоративному живописі.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 14. Фігура людини в декоративній композиції		70	
14.1. Стилізація фігури людини	<p>Живописні техніки зображення фігури людини (заливка силуету, пуантилізм, робота мастихіном тощо). Принципи стилізації зображення фігури людини (геометризація, узагальнення тощо). Виразність поз людини, роль силуетної форми (на прикладах творів відомих художників: О. Дейнека, Є. Моїсеєнко та ін.). Навчально-творчі роботи (3 етюди) на створення образно-силуетного етюдод одним кольором: – людини, що стоїть; – людини, що сидить; – людини в русі. Художні матеріали та інструменти: <i>папір А3, широкі пензлі, круглі пензлі, гуаш.</i></p>	<i>10</i>	Створює декоративну стилізовану фігуру людини в обраній живописній техніці.
14.2. Фігура і пейзаж	<p>Створення емоційного образу фігури людини на тлі архітектурного пейзажу з використанням кольорового контрасту та елементів зворотної перспективи. Акцентування фігури людини завдяки кольору, тону, виразності силуетної форми, розмірам. Навчально-творча однофігурна живописна композиція, в якій фігура домінує над пейзажем (наприклад, на тему «Князь», «Маскарад»</p>	<i>30</i>	Створює зображення виразної фігури людини на тлі архітектурного пейзажу.

	тощо). Художні матеріали та інструменти: <i>папір А1, широкі пензлі, круглі пензлі, гуаш.</i>		
14.3. Фігура на орнаментальному фоні	Ознайомлення з творами художників стилю модерн (Г. Клімт, А. Муха та ін.). Використання кольорового контрасту та нюансу. Орнаментальний фон в декоративному живописі (геометричний, рослинний, сюжетний тощо). Навчально-творча однофігурна живописна на орнаментальному фоні (наприклад, на тему «Українська красуня», «Майстриня», «Портрет матері у вишиванці»). Художні матеріали та інструменти: <i>папір А2, широкі пензлі, круглі пензлі, гуаш.</i>	30	Відтворює образ людини на відповідному орнаментальному фоні.
Всього годин у навчальному році:			70

Під час виконання програми підсумкового річного контролю учень/учениця:

володіє живописними технічними прийомами та засобами для відтворення фігури людини;

уміє створити декоративну живописну композицію.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие. Москва : Прогресс, 1974. 392 с.
2. Великие художники. Казимир Малевич. Т. 51. Киев : ПраТ «Комсомольська правда – Україна», 2011. 48 с.
3. Визер В. Система цвета и живописи. Учебное пособие. Санкт-Петербург : Питер, 2004. 192 с.
4. Виппер Б. Р. Введение в историческое изучение искусства. Москва : Изобразительное искусство, 1985. 288 с.
5. Виппер Б. Проблемы и развитие натюрморта. Санкт-Петербург : Азбука-классика, 2005. 383 с.
6. Волков Н. Н. Цвет в живописи. Москва : Искусство, 1985. 230 с.
7. Волков Н. Н. Композиция в живописи. Москва : Искусство, 1977. 263 с.
8. Иван Марчук. Життя і творчість. Київ : Мистецтво, 1996. 176 с.
9. Иттен Й. Искусство цвета. Москва : Д. Аронов, 2001. 95 с.
10. Иттен Й. Искусство формы. Москва : Д. Аронов, 2001. 136 с.
11. Искусство модерна. Москва : Эксмо, 2012. 240 с.
12. Кара-Васильева Т. Стиль модерн в Україні. Київ : Издательский дом Дмитрия Бураго, 2021. 216 с.
13. Козлов В. Н. Основы художественного оформления текстильных тканей. Москва : Легкая и пищевая промышленность, 1981. 259 с.
14. Логвиненко Г. М. Декоративная композиция: учебное пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Изобразительное искусство». Москва : гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 2006. 144 с.
15. Мислер Н., Боулт Джон Э. Филонов. Аналитическое искусство. Москва : Советский художник, 1984. 247 с.
16. Ормистон Р. Альфонс Муха. Москва : АРТ-РОДНИК, 2011. 199 с.
17. Печенюк Т. Кольоровознавство. Київ : «Грані-Т», 2009. 191 с.
18. Раппопорт С. Х. Неизобразительные формы в декоративном искусстве. Москва : Советский художник, 1968. 269 с.
19. Раушенбах Б. Геометрия картины и зрительное восприятие. Санкт-Петербург : Азбука-классика, 2001. 312 с.
20. Сысоев В. П. Александр Дейнека. Москва : Изобразительное искусство, 1972. 215 с.
21. Сухарева Н. Орнаменты всех времен и народов. Москва : Олма Медиа Групп, 2014. 448 с.
22. Тартуфери А. Джотто. Сокровища мировых шедевров. Москва : ЗАО «БММ», 2011. 160 с.
23. Федір Кричевський. Київ : Мистецтво, 1980. 137 с.
24. Чини М. Климт. Сокровища мировых шедевров. Харьков : Книжный клуб «Клуб Семейного досуга», 2010. 160 с.
25. Яремків М. Композиція: творчі основи зображення : навч. посіб. Тернопіль : Підручники і посібники, 2009. 112 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Рівні компетенції	Бали	Характеристика навчальних досягнень
Початковий	1 – 3	Рівень виконання завдань не в повній мірі відповідає результатам навчання за програмою навчальної дисципліни «Декоративний живопис». Учні/учениці бракує власних творчих думок, наявні численні грубі технічні помилки, працює лише за допомогою викладача. Демонструє початковий рівень володіння вивченими живописними засобами, техніками і прийомами.
Середній	4 – 6	Виконані завдання програми навчальної дисципліни «Декоративний живопис» мають значну кількість недоліків. Демонструє окремі елементи художньо-образного вирішення завдань, часто потребує підказок викладача, не завжди вміє самостійно завершити роботу. Демонструє задовільний рівень володіння вивченими живописними засобами, техніками і прийомами.
Достатній	7 – 9	Під час виконання живописних завдань програми демонструє навички та вміння, що відповідають року навчання. Досягає художньої виразності в більшості творчих навчальних завдань, але мають місце незначні недоліки виконання та/або порушення етапів виконання, інколи потребує підказок викладача. Добре володіє вивченими живописними засобами, техніками і прийомами.
Високий	10 – 12	Впевнено та якісно виконує завдання програми навчальної дисципліни «Декоративний живопис», що відповідають вимогам поточного етапу навчання. Втілює художній образ у власних творчих роботах. Самостійно працює над завданням від початку до кінця, правильно веде роботу на всіх етапах виконання. Вільно та на високому рівні володіє опанованими живописними засобами, техніками і прийомами.